

Ewa Polak¹, Waldemar Polak²

¹ Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Gdański

² Wydział Nauk Społecznych, Gdańska Szkoła Wyższa

Wpływ polityki społeczno-gospodarczej na jakość życia mieszkańców wybranych województw

Wprowadzenie

Z poziomem rozwoju gospodarczego związane jest pojęcie jakości życia. To ostatnie określenie jest nieostre, wielowymiarowe i można analizować je w różnych kontekstach. Ma ono charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy, mierzalny i niemierzalny, obiektywny i subiektywny, wynikający z postaw i zachowań poszczególnych osób albo w większości niezależny od tego. Pojęcie to rozpatruje się w kategoriach społecznych, ekonomicznych, politycznych i kulturowych. Przy jego ocenie ważna jest np. nie tylko wysokość dochodu, ale sposób jego spożytkowania. Chociaż korelacja pomiędzy poziomem dochodu narodowego a wskaźnikami jakości życia jest w większości pozytywna, to można podać wiele przykładów krajów i innych jednostek terytorialnych o relatywnie wysokim dochodzie i niskich wskaźnikach jakości życia i *vice versa*¹.

Sposób mierzenia wielkości dobrobytu zależy m.in. od tego, jak się go definiuje — w sposób absolutny lub względny. W pierwszym przypadku kategoria dobrobytu opiera się na pojęciu stanu zaspokojenia potrzeb (zwłaszcza tych wyższych, ekskluzywnych) definiowanych w konkretnych kategoriach ilościowych i wartościowych. Natomiast w ujęciu względnym bazuje na odniesieniu poziomu zaspokojenia potrzeb gospodarstw domowych do poziomu ich zaspokojenia przez inne społeczeństwa, grupy społeczne, jednostki.

Podczas analizy kryteriów oceny jakości życia należy zastanowić się, czy na dobry byt i związaną z tym jakość życia ma w większym stopniu wpływ indywidualna sytuacja społeczno-ekonomiczna jednostki, czy też otoczenie polityczne, społeczne, prawno-instytucjonalne, kulturowe, w jakim żyje; czy lepiej charakteryzują ją dane liczbowe i wskaźniki dotyczące jej kondycji ekonomicznej czy subiektywna ocena własnej sytuacji.

¹ Na przykład Zjednoczone Emiraty Arabskie miały w 2007 r. PKB *per capita* równy 49 700 USD, a Gwinea Równikowa 50 200 USD (więcej niż Norwegia), ale pod względem poziomu życia ta ostatnia znalazła się dopiero na 127. pozycji.

Mierniki jakości życia w ostatnim okresie zaczęto też wykorzystywać do określenia poziomu życia mieszkańców jednostek terytorialnych mniejszych niż państwo. Jest to efektem spostrzeżenia, że warunki życia i możliwości rozwoju społeczności poszczególnych regionów, subregionów, miast i gmin są znacznie zróżnicowane pomimo, iż znajdują się w tym samym państwie.

Celem niniejszego opracowania jest zbadanie wpływu realizowanej polityki społeczno-ekonomicznej i jej rezultatów na jakość życia oraz próba odpowiedzi na pytanie, czy większy prospołeczny i proprodukcyjny interwencjonizm państwa i instytucji samorządowych przekłada się na wyższą jakość życia i społeczne zadowolenie z niego. Uzyskane wyniki porównano z wybranymi syntetycznymi wskaźnikami jakości życia obliczanymi przez organizacje międzynarodowe i instytucje krajowe. Analizę przeprowadzono na przykładzie pięciu polskich województw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, różnej historii, tradycji i kulturze, o różnych zasobach naturalnych i społecznych i różnych źródłach przewagi konkurencyjnej oraz położonych w różnych regionach Polski.

Polityka gospodarcza i społeczna to pojęcia makroekonomiczne kojarzone z kompetencjami centralnych władz państwowych. Jednak analizując rozwój społeczno-ekonomiczny, nawet tak mało zdecentralizowanego państwa jak Polska, stwierdzić można istotne różnice pomiędzy województwami w zakresie celów gospodarczych i społecznych, sposobu wydatkowania pieniędzy oraz kondycji ekonomicznej polskich regionów i ich mieszkańców i nękających ich problemów.

1. Uwarunkowania jakości życia na przykładzie wybranych mierników i województw

Badając sytuację społeczno-ekonomiczną w poszczególnych jednostkach terytorialnych trudno niekiedy jednoznacznie ustalić główne przyczyny stwierdzonej sytuacji (czynniki historyczne, kulturowe, polityczne, środowiskowe; oddziaływanie metropolii, rozwinięta sieć transportowa, atrakcyjność turystyczna, peryferyjne położenie, przedsiębiorczość, wielo- lub monofunkcyjny charakter regionu, dostęp do usług publicznych, wysoki poziom edukacji). Poszczególne wskaźniki ulegają zmianie w czasie, są różne metody ich liczenia. Barię w ich interpretacji są też problemy w jednoznacznym określeniu związków przyczynowo-skutkowych. Niekiedy też obok wskaźników potwierdzających określoną tendencję, pojawia się jeden, który nie pasuje do pozostałych.

W błąd wprowadzać mogą uogólnienia statystyczne. Wartość przeciętna nie oddaje coraz bardziej zróżnicowanej rzeczywistości. Im mniejsze obiekty poddawane są badaniu, tym zróżnicowanie jest większe. Na przykład różnica średniej długości życia między mieszkańcami poszczególnych polskich województw wynosi maksymalnie 3,5 roku, natomiast różnica przeciętnego czasu trwania życia mieszkańców (mężczyzn) w dwóch warszawskich dzielnicach sięga prawie 13 lat (na Pradze Północ mężczyźni średnio żyje 69, 5, w Wilanowie — 82,2 lat). Najczęściej na ocenę regionu wpływa *in plus* sytuacja w jego stolicy. Na przykład odsetek gospodarstw domowych w województwie mazowieckim o relatywnie najwyższych dochodach, po wyłączeniu Warszawy, spada z 28 do 16% (poniżej średniej krajowej), a wskaźnik ubóstwa wzrasta

z 12 do 17%. W województwie mazowieckim tylko mieszkańcy Warszawy mają średni dochód wyższy niż jego wartość przeciętna w województwie, co świadczy o dużym zróżnicowaniu dochodowym pomiędzy stolicą a pozostałą częścią województwa mazowieckiego.

Poziom życia ludności można scharakteryzować wykorzystując następujące kryteria:

1. Poziom rozwoju gospodarczego.
2. Realizowana polityka społeczno-gospodarcza.
3. Napływ kapitału produkcyjnego.
4. Sytuacja dochodowa mieszkańców.
5. Poziom edukacji i umiejętności zawodowych.
6. Sytuacja na rynku pracy.
7. Warunki socjalno-bytowe.
8. Sytuacja społeczno-kulturowa.
9. Stan środowiska naturalnego.
10. Kondycja zdrowotna mieszkańców.

Mocne i słabe strony realizowanej w regionach polityki społeczno-gospodarczej i jej rezultatów charakteryzować mogą z kolei m.in. takie parametry, jak:

1. Dochody własne.
2. Napływ BIZ.
3. Liczba podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego.
4. Wydatki finansowane z UE.
5. Nakłady inwestycyjne, w tym na przemysł.
6. Nakłady na R&D.
7. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na osobę.
8. Odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci.
9. Odsetek osób korzystających z opieki społecznej.
10. Stopa długotrwałego bezrobocia.
11. Odsetek 5-latków objętych edukacją przedszkolną.
12. Nakłady na polityki publiczne.
13. Wartość świadczeń pomocy społecznej.
14. Liczba linii regularnej komunikacji autobusowej, w tym podmiejskiej i miejskiej.
15. Długość linii kolejowej na 100 km² powierzchni.

Sześć pierwszych wymienionych parametrów należy bardziej do kompetencji lub efektów polityki gospodarczej, pozostałych dziewięć — do społecznej.

Tabela 1.

Spółeczno-ekonomiczna charakterystyka wybranych województw

Parametry \ Województwo	Lubelskie	Łódzkie	Podkarpackie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
Dochody własne 2014 mln zł	228 (9) [3]	371 (7) [2]	198 (10) [4]	586 (4) [1]	236 (12) [5]
Napływ BIZ 2009–2012 mln euro	133 (13) [5]	370 (8) [3]	209 (11) [4]	912 (4) [1]	507 (7) [2]

Parametry	Województwo Lubelskie	Łódzkie	Podkar- packie	Wielko- polskie	Zachodnio- pomorskie
Liczba podmiotów gospo- darczych z udziałem kapi- tału zagranicznego /10 tys. mieszk. 2014	1,9 (14) [5]	4,3 (10) [3]	2,2 (12) [4]	6,6 (5) [2]	8,5 (2) [1]
Wydatki finansowane z UE 2007–2013 (mln zł) oraz per capita zł	15144,4 (9) [4] 6942 (6) [2]	17565,6 (7) [3] 6898 (7) [3]	18827,2 (5) [1] 8851 (2) [1]	17903,5 (6) [2] 5202 (15) [5]	11253,4 (11) [5] 6527 (10) [4]
Nakłady inwestycyjne, w tym na przemysł 2014 mln zł	9742 (10) [5] 2814 (11) [5]	16819 (6) [2] 5983 (5) [2]	12013 (8) [3] 3857 (9) [4]	18874 (4) [1] 6690 (4) [1]	10746 (9) [4] 3866 (8) [3]
nakłady na R&D 2014 mln zł	402 (9) [4]	677 (8) [3]	794 (7) [2]	997 (4) [1]	185 (12) [5]
Odsetek osób korzystających z opieki społecznej na 10 tys. ludności / wartość świad- czeń pomocy społecznej 2014 mln zł	555 (9) [3] 188 (12) [5]	522 (7) [2] 250 (6) [2]	641 (13) [5] 220 (10) [3]	461 (6) [1] 299 (3) [1]	599 (10) [4] 210 (11) [4]
Stopa długotrwałego bezro- bocia ogółu bezrobocia 2014 (%)	41,4 (6) [2]	48,1 (16) [5]	38,4 (4) [1]	45,2 (11) [4]	44,5 (10) [3]
Odsetek 5-latków objętych edukacją przedszkolną 2014 (%)	92,4 (7) [3]	94,3 (4) [2]	91,2 (13) [4]	95,6 (2) [1]	90,1 (16) [5]
Powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę 2014 m ²	28,1 (7) [2]	29,1 (5) [1]	24,1 (15) [5]	26,9 (8) [3]	26,4 (10) [4]
Odsetek mieszkań wyposażo- nych w gaz z sieci 2014 (%)	42,7 (14) [5]	44,9 (13) [4]	74,1 (1) [1]	52,1 (9) [3]	62,7 (5) [2]
Nakłady na polityki publiczne 2012 (%)	31,9 (2) [1]	27,1 (12) [4]	27,0 (14) [5]	28,8 (9) [3]	30,2 (5) [2]
Wartość świadczeń pomocy społecznej 2014 mln zł	188 (12) [5]	250 (6) [2]	220 (10) [3]	299 (3) [1]	210 (11) [4]
Liczba linii regularnej komu- nikacji autobusowej, w tym podmiejskiej i miejskiej 2014	1359 (3) [1] 1007 (5) [2]	912 (7) [4] 709 (8) [4]	694 (12) [5] 579 (11) [5]	1311 (5) [2] 1082 (3) [1]	1108 (6) [3] 757 (6) [3]
Długość linii kolejowej na 100 km ² pow. 2014	4,1 (15) [5]	5,8 (10) [2]	5,2 (11) [3]	6,4 (8) [1]	5,2 (12) [4]

() miejsce w Polsce; [] miejsce wśród 5 badanych województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w źródłach wymienionych w bibliografii.

Według przyjętych kryteriów województwo lubelskie plasuje się w Polsce przeciętnie na 9. miejscu wśród wszystkich polskich województw (w zakresie parametrów dotyczących polityki gospodarczej niżej — 10,1) i na miejscu 3,5 wśród badanych pięciu województw (w zakresie parametrów dotyczących polityki gospodarczej — 4,0). Mocną stroną województwa są duże nakłady na polityki publiczne, rozbudowane połączenia autobusowe i relatywnie niska stopa bezrobocia długotrwałego. Słabe strony tego województwa w rozpatrywanych aspektach to: mała liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, mały odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci, słabo rozbudowane linie kolejowe i niska wartość świadczeń pomocy społecznej.

Z kolei województwo łódzkie znajduje się średnio na 8. miejscu wśród polskich województw (w zakresie parametrów dotyczących polityki gospodarczej wyżej — 7,3) i ze średnią 2,8 wśród badanych pięciu województw (w zakresie parametrów dotyczących polityki gospodarczej — 2,6). Województwo łódzkie pozytywnie wyróżniają wysokie nakłady inwestycyjne, duża powierzchnia użytkowa mieszkań i wysoki odsetek 5-latków uczęszczających do przedszkola, natomiast *in minus* — najwyższy w Polsce wskaźnik bezrobocia długotrwałego, niskie nakłady na polityki społeczne oraz stosunkowo mały odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci.

Województwo podkarpackie znajduje się między 9. a 10. miejscem ze średnią 9,4 na 16 polskich województw i na 3. miejscu (ze średnią 3,1) wśród pięciu analizowanych województw w zakresie parametrów dotyczących polityki gospodarczej odpowiednio: 8,1 i 2,1. Silne strony województwa podkarpackiego stanowią: wysokie wydatki finansowane z UE, wysokie nakłady na R&D, niskie długotrwałe bezrobocie, i najwyższy w Polsce odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci; słabe strony z kolei to: relatywnie niskie wydatki na polityki publiczne, mały odsetek 5-latków uczęszczających do przedszkola, niski odsetek osób korzystających z opieki społecznej i jedna z najmniejszych w Polsce powierzchni mieszkania przypadająca na osobę.

Wielkopolska to jeden z najwyżej rozwiniętych regionów Polski. Dobra sytuacja jego mieszkańców wynika między innymi z: relatywnie wysokich dochodów własnych i dużego napływu BIZ, dużej wartości świadczonej pomocy społecznej, rozbudowanego systemu opieki przedszkolnej dzieci i jednej z najlepszych w kraju sieci autobusowej komunikacji miejskiej. Jego słabe strony są związane z relatywnie niskimi wydatkami *per capita* finansowanymi ze środków UE oraz dużym bezrobociem długotrwałym. Biorąc pod uwagę analizowane parametry województwo wielkopolskie znajduje się przeciętnie na 6. miejscu wśród wszystkich polskich województw (podobny wynik uzyskało przy uwzględnieniu pierwszych sześciu wskaźników związanych jedynie z polityką gospodarczą), a wśród 5 badanych województw uzyskało wskaźnik 1,7.

Ostatnie z badanych województw — zachodniopomorskie znajduje się średnio na 9. pozycji (9,1) w Polsce i pomiędzy 3. i 4. pozycją (3,5) spośród pięciu analizowanych województw. Podobnie wygląda sytuacja w zakresie parametrów dotyczących jedynie polityki gospodarczej (bez społecznej). Dobra pozycja tego województwa wynika z dużej liczby podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego, stosunkowo dużych nakładów na polityki publiczne i wysokiego odsetka mieszkań wyposażonych w gaz z sieci. Słabe strony Zachodniopomorskiego to: najniższy w Polsce odsetek pięcioletków objętych edukacją przedszkolną, relatywnie słabo rozwinięta sieć kolejowa i niskie dochody własne.

2. Mierniki jakości życia — analiza porównawcza

W ostatnim okresie czasu powstaje coraz więcej syntetycznych wskaźników charakteryzujących jakość życia albo pewne jej aspekty. Ich przykładem mogą być:

1. **Wskaźnik rozwoju społecznego (*Human Development Index*, **HDI**)** publikowany przez UNDP. Służy on do oceny poziomu społecznego rozwoju danego kraju lub regionu na tle innych lub w porównaniu z wynikami z poprzednich lat. Wyznaczany jest na podstawie mierników dotyczących trzech wymiarów rozwoju społecznego

(średnia ważona): przeciętne dalsze trwanie życia, skolaryzacja (wskaźnik na wszystkich poziomach nauczania, wskaźnik umiejętności czytania i pisanie) oraz PKB *per capita* (według PPP). Wskaźnik może przybierać wartość od 0 do 1 (0–0,5 kraj słabo rozwinięty, 0,501–0,8 kraj średnio rozwinięty, 0,801–1 kraj wysoko rozwinięty). W praktyce przyjmuje wartość od 0,28 do 0,943. **LHDI (Local Human Development Index)** dotyczy rozwoju społecznego w ujęciu lokalnym i regionalnym.

2. **Indeks lepszego życia (Better Life Index, BLI)** wprowadzony w 2010 r. przez OECD, dla zmierzenia dobrobytu społeczno-ekonomicznego w krajach członkowskich. Mierzy on 20 różnych wskaźników w 11 sektorach gospodarki. Zawiera ocenę uzyskiwanych dochodów, posiadanego majątku, warunków mieszkaniowych (m.in. liczba pokoi na osobę, udział wydatków mieszkaniowych, dostęp do łazienki), sytuacji na rynku pracy, poziomu bezrobocia, i jego struktury, warunków zatrudnienia, poziomu edukacji, stanu środowiska naturalnego, więzi wspólnotowych i zaangażowania społecznego, zdrowia, satysfakcji z życia, bezpieczeństwa oraz równowagi pomiędzy pracą a czasem wolnym. OECD zestawia pomiary BLI z PKB i kosztami życia w poszczególnych państwach. Wskaźniki przyjmują wartość od 0 do 10. Im wyższa liczba, tym wyższa ocena.
3. **Wskaźnik zadowolenia z życia (Satisfaction Life Index, SLI)** (GUS) mierzy w sposób bezpośredni poziom satysfakcji respondentów z życia. Jego wartości zależą od subiektywnej oceny różnych aspektów życia dokonanej przez respondentów.
4. **Dobrostan społeczny (MPiPS Diagnoza Społeczna)** jest próbą uzupełnienia diagnozy opartej na wskaźnikach instytucjonalnych o kompleksowe dane na temat gospodarstw domowych oraz postaw, stanu ducha i zachowań osób tworzących te gospodarstwa; jest diagnozą warunków i jakości życia Polaków w ich własnym sprawozdaniu. Za pomocą dwóch odrębnych kwestionariuszy bada się gospodarstwa domowe oraz wszystkich dostępnych ich członków, którzy ukończyli 16 lat. Projekt uwzględnia w jednym badaniu wszystkie ważne aspekty życia poszczególnych gospodarstw domowych i ich członków — zarówno ekonomiczne (np. dochód, zasobność materialną, oszczędności, kredyty), jak i pozaekonomiczne (np. edukację, leczenie, sposoby radzenia sobie z kłopotami, stres, dobrostan psychiczny, styl życia, zachowania patologiczne, uczestnictwo w kulturze, korzystanie z nowoczesnych technologii komunikacyjnych i wiele innych).

Tabela 2.

Klasyfikacja pięciu polskich województw według syntetycznych wskaźników charakteryzujących jakość życia oraz według wyników badań własnych dotyczących parametrów społeczno-gospodarczego rozwoju

Województwo Wskaźnik	Lubelskie	Łódzkie	Podkarpackie	Wielkopolskie	Zachodnio- pomorskie
Polityka społeczno-gospodarcza i jej efekty	[4,5] (9,1)	[2,6] (8,0)	[3,1] (9,4)	[1,7] (6,0)	[3,5] (9,1)
Better Life Index (OECD)	[3]	[5]	[1]	[2]	[4]
LHDI (UNDP)	[4] (14)	[5] (15)	[2] (10)	[1] (4)	[3] (11)

Wskaźnik zadowolenia z życia (SLI) (GUS)	[4] (15)	[3] (13)	[2] (9)	[1] (4)	[5] (16)
Dobrostan społeczny (MPiPS Diagnoza Społeczna)	[1] (3)	[4] (9)	[2] (4)	[3] (8)	[5] (12)

() miejsce w Polsce; [] miejsce wśród 5 badanych województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w źródłach wymienionych w bibliografii.

W przypadku województw: lubelskiego i łódzkiego wyliczone wskaźniki polityki społeczno-gospodarczej i jej efektów przyjmują lepsze wartości w porównaniu z wartościami LHDI i SLI, a w przypadku województwa zachodniopomorskiego — gorsze. Z kolei wskaźnik dobrostanu społecznego w województwach: lubelskim i podkarpackim przyjmuje korzystniejsze wartości, a w przypadku Wielkopolski i województwa zachodniopomorskiego gorsze w porównaniu ze wskaźnikami polityki społeczno-gospodarczej. Wskaźnik BLI sytuuje województwa: podkarpackie i lubelskie na wyższej pozycji w porównaniu z wyliczonym wskaźnikiem polityki społeczno-ekonomicznej i jej efektów. Podobne wyniki odnośnie zarówno wskaźników BLI, LHDI, SLI, jak i wskaźnika polityki społeczno-gospodarczej i jej efektów uzyskano jedynie w przypadku województwa wielkopolskiego. W województwie podkarpackim podobne do wyliczonego wskaźnika polityki społeczno-gospodarczej i jej efektów są wartości wskaźników LHDI oraz SLI.

Wymienione różnice w rankingach badanych województw wynikają z odmiennej metodyki badań i różnych kryteriów oceny poziomu i jakości życia. Nie wszystkie spośród wymienionych wskaźników uwzględniają warunki socjalno-bytowe, sytuację społeczno-kulturową, stan środowiska naturalnego, kondycję zdrowotną mieszkańców. Tylko niektóre z nich biorą pod uwagę subiektywne opinie, odczucia i oceny społeczne. Jedne stanowią średnią ważoną, w przypadku innych zrezygnowano z przypisywania wag do parametrów, wychodząc z założenia, że różne czynniki mogą być mniej lub bardziej ważne dla poszczególnych osób.

Spośród badanych województw najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego charakteryzuje się województwo wielkopolskie i zachodniopomorskie, natomiast lubelskie i podkarpackie znajdują się w grupie województw słabiej rozwiniętych gospodarczo. Najbardziej prorozwojową i prospołeczną gospodarkę prowadzi województwo wielkopolskie. To województwo wyróżnia też duża umiejętność pozyskiwania kapitału zagranicznego. Z kolei województwo łódzkie i lubelskie charakteryzuje niska atrakcyjność dla zagranicznego kapitału. Województwo łódzkie ma najwyższy w kraju poziom bezrobocia długotrwałego. Jego mieszkańcy są w najgorszej sytuacji w Polsce pod względem warunków bytowych. Występuje też w nim największa zachorowalność na choroby cywilizacyjne i najmniejsze szanse na długie życie.

Podkarpacie charakteryzuje się najniższą w Polsce przestępczością i najmniejszą liczbą rozwodów, ludzie mają tam największe poczucie bezpieczeństwa i największe zaufanie do siebie, natomiast najwięcej problemów społecznych, w tym przestępstw i rozwodów, brak społecznego zaufania i poczucia bezpieczeństwa występuje w Zachodniopomorskiem. Mieszkańcy Podkarpacia są też najzdrowsi i mają najwięcej szans na długie życie.

Najbardziej interesującym z punktu widzenia prowadzonych badań wydaje się województwo podkarpackie, które z jednej strony charakteryzują: mało nowoczesna struktura gospodarki, najniższe dochody jego mieszkańców i drugie najniższe PKB *per capita*, duże bezrobocie, jedne z najmniej korzystnych w Polsce warunków mieszkaniowych, relatywnie mała liczba podmiotów gospodarczych, jak również przedszkoli, niskie nakłady na polityki publiczne, z drugiej natomiast społeczeństwo zamieszkujące to województwo wyróżnia największa długość życia, najniższa umieralność na choroby nowotworowe, najmniejsza liczba przestępstw i rozwodów, duże poczucie spójności i więzi społecznych, wysokie poczucie bezpieczeństwa, małe zróżnicowanie dochodowe mieszkańców. Poprawie ulegają warunki bytowe wyrażające się m.in. coraz większą skutecznością w pozyskiwaniu środków UE, dużą liczbą samochodów i rosnącą liczbą gospodarstw domowych wyposażonych w gaz z sieci i internet szerokopasmowy.

Lubelskie jest jednym z najsłabiej zaludnionych i zurbanizowanych województw. Z powodu migracji spada tam liczba ludności w wieku produkcyjnym. Niekorzystną sytuację demograficzną obserwuje się też w województwie łódzkim, z którego wyjechała nieproporcjonalnie duża liczba ludzi młodych. Badacza uderza nieproporcjonalna do rzeczywistej sytuacji społeczno-ekonomicznej, z jednej strony negatywna ocena własnego życia i kondycji społecznej mieszkańców województwa zachodniopomorskiego i łódzkiego, z drugiej natomiast optymistyczna — dokonana przez mieszkańców Podkarpacia.

Podsumowanie

Generalnie, w przypadku województw rozwiniętych, wyliczony wskaźnik realizowanej polityki społeczno-gospodarczej i jej efektów jest bardziej korzystny od przytoczonych wskaźników jakości życia uwzględniających niewymierne czynniki kulturowe i te oparte na subiektywnych ocenach, a mniej korzystny w przypadku województw słabiej rozwiniętych, w których ważne są tradycyjne wartości i więzi oraz odmienne od komercyjnej kultury aspiracje i dążenia.

Okazuje się, że otoczenie społeczno-gospodarcze i polityczne, w jakim żyje człowiek (poziom rozwoju gospodarczego czy szerzej — cywilizacyjnego, napływ kapitału zagranicznego, prowadzona w regionie polityka społeczno-gospodarcza) ma niewielki wpływ na kondycję społeczną człowieka i jego poczucie zadowolenia. Ludzie nie porównują się z najbogatszymi, ale ze znajomymi, kolegami z pracy, sąsiadami; przyzwyczajają się do swojej sytuacji i wypracowują adekwatną do niej strategię satysfakcjonującego życia.

Obiektywnie wyliczone parametry charakteryzujące poziom rozwoju cywilizacyjnego mają ograniczony związek z subiektywnymi ocenami na ten temat. Stwierdzono umiarkowany wpływ sytuacji materialnej na postrzeganą jakość życia. Zaspokojenie potrzeb materialnych musi iść w parze z możliwością zaspokojenia potrzeb duchowych, z poczuciem bezpieczeństwa, zaufania społecznego, stąd m.in. wysoka pozycja Podkarpacia i Wielkopolski.

Na kondycję społeczną człowieka i jego poczucie sensu oraz satysfakcji życiowej duży wpływ mają niewymierne czynniki związane z kulturą, religią, tradycją,

poczuciem zakorzenienia i więzi społecznych. Ważne jest dla niego spokój, poczucie stabilności, przewidywalności i bezpieczeństwa życia. Życie z daleka od „centrum” równa się mniejszemu wpływowi kultury komercyjnej, konsumpcjonizmu, kultury „wyścigu szczurów”, które są przyczyną wielu stresów, poczucia przegranej, bezsensu i niespełnienia.

Bibliografia

1. *A closer measure of life*, www.oecdregionalwellbeing.org. (stan z dnia 28.07.2015) OECD.
2. *Diagnoza Społeczna 2013, Warunki i jakość życia Polaków*, raport, red. J. Czapiński, T. Panek, Warszawa 2014.
3. *Dochody i warunki życia ludności. Raport z badania EU SILC 2014*, GUS, Warszawa 2016.
4. *Jakość życia, kapitał społeczny, ubóstwo i wykluczenie społeczne w Polsce*, GUS, Warszawa 2013.
5. *Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym — Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny*, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012.
6. *Mapa jakości życia 2013*, <http://forsal.pl/galerie/750537,duze-zdjecie,2,mapa-jakosci-zycia-w-polsce-bogata-polska-a-szczesliwa-polska-b.html> (stan na 15.07.2015), DGP, 2013.
7. *Mieszkańcy Polski o swojej jakości życia. Wstępna analiza wyników Europejskiego badania dochodów i warunków życia 2013*, GUS, Warszawa 2014.
8. Misiąg J., Misiąg W., Tomalak M., *Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej UE jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej*, WSiLiZ, Rzeszów 2013.
9. *OECD o jakości życia w Polsce i Małopolsce*, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków 2015.
10. Polak E., *Regionalne zróżnicowanie wynagrodzeń w Polsce i tendencje zmian w tym zakresie*, „Contemporary Economy”, Electronic Scientific Journal, UG, Gdańsk 2015.
11. Polak E., *Rozwój zintegrowany a dobrobyt społeczno-ekonomiczny*, (w:) *Gospodarka Polski 1990–2013. Nadzieje i perspektywy zintegrowanego rozwoju*, „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy”, Zeszyt 37 (1/2014), red. M.G. Woźniak, Uniwersytet Rzeszowski, Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych, Rzeszów 2014.
12. *Portrety polskich regionów 2015*, GUS, Warszawa 2015.
13. *Raport Polska 2011. Gospodarka — Społeczeństwo — Regiony*, red. P. Żuber, MRR, Warszawa 2012.
14. *Rocznik Statystyczny Województw 2015*, GUS, Warszawa 2015.
15. Rysz-Kowalczyk B., *Leksykon polityki społecznej*, Warszawa 2001.
16. Sedlak & Sedlak, *Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych województwach w kwietniu 2014 roku*, Monitor Rynku Pracy, Warszawa 2014.
17. *Stopa bezrobocia według województw 2014*, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-oraz-stopa-bezrobocia-wg-wojewodztw-podregionow-i-powiatow-stan-w-koncu-pazdziernika-2014-r,2,26.html> (stan na 8.07.2015), GUS, Warszawa 2015.
18. *Sytuacja gospodarstw domowych w 2014 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych*, GUS, Warszawa 2015.
19. *W tych województwach mamy najwyższą jakość życia*, <http://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spolescenstwo/w-tych-wojewodztwach-mamy-najwyzsza-jakosc-zycia,62437.html> (stan na 9.07.2015), Portal Samorządowy.

Streszczenie

Jakość życia interpretować można jako obiektywnie wyliczony na podstawie danych statystycznych materialny i niematerialny poziom życia wraz z subiektywną oceną satysfakcji życiowej. Jest ona pojęciem szerszym niż poziom zamożności społeczeństwa i państwa oraz dobrobyt ekonomiczny. Mierniki jakości życia w ostatnim okresie zaczęto też wykorzystywać do określenia poziomu życia mieszkańców jednostek terytorialnych mniejszych niż państwo. Jest to efektem spostrzeżenia, że warunki życia i możliwości rozwoju społeczności poszczególnych regionów, subregionów, miast i gmin są znacznie zróżnicowane pomimo, iż podlegają tej samej polityce państwa. Celem niniejszego opracowania jest zbadanie wpływu realizowanej polityki społeczno-ekonomicznej i jej rezultatów na jakość życia oraz próba odpowiedzi na pytanie, czy większy prospołeczny i proprodukcyjny interwencjonizm państwa i instytucji samorządowych przekłada się na wyższą jakość życia i społeczne zadowolenie z niego. Uzyskane wyniki porównano z wybranymi syntetycznymi wskaźnikami jakości życia obliczanymi przez organizacje międzynarodowe i instytucje krajowe. Analizę przeprowadzono na przykładzie pięciu polskich województw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, różnej historii, tradycji i kulturze, o różnych zasobach naturalnych i społecznych i różnych źródłach przewagi konkurencyjnej oraz położonych w różnych regionach Polski. Obiektywnie wyliczone parametry charakteryzujące poziom rozwoju cywilizacyjnego mają ograniczony związek z subiektywnymi ocenami na ten temat. Na kondycję społeczną człowieka i jego poczucie sensu oraz satysfakcji życiowej duży wpływ mają niewymierne czynniki związane z kulturą, religią, tradycją, poczuciem zakorzenienia i więzi społecznych. Badanie jakości życia służyć powinno ocenie efektywności realizowanej polityki społeczno-gospodarczej.

Słowa kluczowe

region, zróżnicowanie regionalne, jakość życia, mierniki jakości życia

The impact of socio-economic policy on the measure of prosperity of selected voivodships

Abstract

There is no clear-cut definition and measure of prosperity and economic well-being. It depends on individual attitude and vigour as well as political, economic and cultural conditions. Lately, measures of quality of life are used for the estimation of socio-economic well-being of territorial units smaller than the state, because of increasing differentiation between populations of regions and cities of the same state. The paper looks at the issue of regional differentiation of socio-economic development. There was made an assessment on quality of life using special constructed parameters and indicators. The research covers polish regions. A special attention is paid to 5 selected polish provinces. The quality of life, prosperity and well being depend not only on economic factors. Except of economic indexes (GNP, GDP), for estimating of living standards, very important are human development indicators, political and cultural conditions. Significant impact on the level of social development is the quality of human capital. The socio-political environment has limited influence on the social condition of man and his sense of satisfaction. It was found slight impact of economic situation on the perceived quality of life. Quality of life survey should be used to assess the effectiveness of socio-economic policy.

Keywords

economic well-being, measure of prosperity, region, regional differentiation